



## **HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI: KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ (KKTC) VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ ÖRNEĞİ**

**Nur ÜTKÜR GÜLLÜHAN\* Derya BEKİROĞLU\*\***

### **Öz**

Bu araştırmanın amacı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) 2016 hayat bilgisi ve Türkiye Cumhuriyeti 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programlarının öğretim programının temel öğeleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Bu amaçla araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016 KKTC ve 2018 Türkiye Cumhuriyet Hayat Bilgisi Öğretim Programları oluşturmaktadır. Veriler “doküman incelemesi tekniğiyle” toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre KKTC Hayat Bilgisi Öğretim Programı ile Türkiye Cumhuriyeti Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın dayandıkları eğitim felsefesi, amaçları, öğrenme- öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme süreci açısından benzer özellikleri taşıdığı; programın yapısı ve içerik açısından farklılıklar olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu farklılıklar şunlardır; KKTC programının öğrenme alanı temelli; Türkiye Cumhuriyeti programının ünite temelli içeriğe sahip olduğu, öğrenme çıktı sayısının KKTC programında daha fazla olduğudur. Ayrıca değerler açısından KKTC 2016 hayat bilgisi öğretim programının çok kültürlülüğe hitap eden değerlere; Türkiye Cumhuriyeti 2018 hayat bilgisi öğretim programının temel değerlere yer verildiği bulgularına ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre şu önerilerde bulunulmuştur; KKTC hayat bilgisi öğretim programının beceriler kısmının hayat bilgisi dersine özgü beceriler ile ilgili desteklenerek açıkça ifade edilmesi programın ülkenin yerel ve gelecek durumunu yansıtabilen öğretim programları oluşturulma gerekçesine uygun olacaktır. Bununla birlikte Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi dersi açısından uzun bir tarihsel geçmişe sahiptir; her iki ülkenin bu dersin hem yerel hem de küresel boyutta ihtiyaç duyulan insan gereksinimlerini yetiştirme hedefi açısından etkileşimde olması, karşılıklı uygulama çalışmalarına yer verilmesi önerilmektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Türkiye Cumhuriyeti, hayat bilgisi, öğretim programı.

## **Comparison of Life Studies Curriculum: “A case of Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) and Turkish Republic**

### **Abstract**

“The aim of this research is to comparatively examine the Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) and Turkey 2018 Life Studies curriculum in terms of the basic elements of the curriculum. For this purpose, qualitative research method was used in the research. The study group of the research consists of 2016 Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) and 2018 Turkey Life Studies curriculum. Data were collected by document analysis technique. Descriptive analysis was used in the analysis of the data. According to the results of the research, the Northern Cyprus Life Studies curriculum and the Turkish Life Studies curriculum have similar characteristics in terms of the educational philosophy, aims, learning-teaching process, measurement and evaluation process on which they are based; it has been concluded that there are

\* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, nur.utkur@iuc.edu.tr, Orcid: <http://orcid.org/0000-0003-2062-5430>

\*\* Doktora öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Eğitimi ABD, bekiroglud@outlook.com, Orcid: <http://orcid.org/0000-0002-5322-8290>

differences in the structure and content of the program. These differences are: “Northern Cyprus Life Studies curriculum is based” on learning area; The Turkish Life Studies curriculum has unit-based content, and “the number of” learning “outcomes” is higher in the Northern Cyprus Life Studies curriculum. In addition, in terms of values, the Northern Cyprus 2016 Life Studies curriculum has values that appeal to multiculturalism; It has been found that Turkey 2018 Life Studies curriculum includes basic values. According to the results of the research, the following suggestions; Supporting and expressing the skills part of the Northern Cyprus Life Studies curriculum regarding the skills specific to the Life Studies course will be in accordance with the rationale for creating curriculums that can reflect the local and future situation of the country. However, Turkey has a long history in terms of Life Studies course; It is recommended that both countries interact with this course in terms of raising the human needs needed both locally and globally, and mutual application studies should be included.

**Keywords:** Northern Cyprus, Turkish Republic, life studies, curriculum.

## Giriş

Dinamik dünyanın ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kavramı bilim ve teknolojideki hızlı değişimle aynı paralelliktedir. Bu hızlı değişim rekabet dünyasında bireysel ve toplumsal yer edinme şeklini de önemli derecede etkilemektedir. Çoğu ülkeler çağın gerektirdiği bilgi, beceri ve yetkinliklere sahip; rekabet dünyasında yer edinmesine yardımcı olacak bireyler yetiştirme amacıyla eğitim sistemlerini içinde yaşanan zamanın ihtiyaçlarına göre yenilemektedirler. Eğitim sistemlerindeki bu değişim toplumsal geleceğin şekillenmesinde etkin olan derslerin öğretim programlarında daha çok hissedilmektedir. Çoğu gelişmiş ülke bu doğrultuda ülkelerinin dinamiğini yansıtacak ve şekillendirecek biçimde dersin öğretim programı oluşturma ihtiyacı duymaktadırlar. Bu ihtiyacı hisseden ülkelerden biri olan KKTC geleceğinin şekillenmesi ve Kıbrıs Türk toplumunun dinamiğini yansıtan öğretim programları için çalışmalar yapmıştır (KKTCMEB, 2018).

KKTC'nin kuruluşundan bu yana çoğu zaman Türkiye Cumhuriyeti'nden hali hazırda alınan öğretim programları KKTC eğitim sisteminde uygulamada aksaklıklara neden olmuştur. Bundan mütevellit, KKTC toplumunun gereksinim duyduğu ve uygulamada etkin olarak kullanılabilen, ülkenin koşullarına göre hazırlanmış kendine özgü öğretim programına ihtiyaç duyulmuştur (KKTCMEB, 2005). Bu düşünceden hareketle bazı derslerin öğretim programları da yenilenen temel eğitim programı çerçevesinde güncellenmiştir. Bu derslerden biri de hayat bilgisi dersidir. Hayat bilgisi dersi Kuzey Kıbrıs'ta temel eğitim seviyesinde ilkökul 1, 2 ve 3. sınıfta okutulan bir derstir. Sönmez (2005)'e göre hayat bilgisi dersi doğal ve toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bir bağ kurma süreci ve bu sürecin sonucunda elde edilen dirik bilgilerdir. Bu durumda hayat bilgisi doğal ve toplumsal hayatı içerir. Dolayısıyla bireyin içinde yaşadığı toplum hayat bilgisi dersinin içeriğini belirleyen önemli etkenlerden biridir. Hayat bilgisinin kapsamı öğrencinin içinde yaşadığı ortamın özelliklerine göre oluşturulmaktadır. Bu anlamda hayat bilgisi dersi çocuğu içinde yaşadığı ortam ve zamana hazırlayan derslerin ilki olarak ifade edilebilir. Bu dersin önemi hem Türkiye Cumhuriyeti hem de KKTC öğretim programlarında çeşitli biçimlerde ifade edilmiştir. KKTCMEB (2018) Hayat Bilgisi dersinin bireyin yaratıcılığının gelişmesini destekleyen, araştırma ve inceleme becerilerinin işe koşulduğu, problem çözme becerilerinin kazandırıldığı bir ders olarak açıklanmış ve bu dersin becerileri geliştirme yönüne vurgu yapılmıştır. MEB (2018) her bir amacının değer ve becerilerle bütünleştirilerek öğrenciye kazandırılmasının hedeflendiği bir yaşam dersi olarak ifade ederek bu dersin değer temelli oluşuna dikkat çekmiştir.

Temel eğitimin ilk üç senesinde temel bir ders olan Hayat Bilgisi dersinin ülkemize özgü oluşu, bu derse eşdeğer dersleri uygulayan ülkelerin öğretim programlarının incelenmesinin önemini artırmaktadır. Alan yazın çalışmalarında hayat bilgisi dersi öğretim programının farklı ülkelerde eş değer ders olarak görülen derslerin öğretim programıyla ilgili karşılaştırmalı çalışmalar (Baysal vd., 2018; Ütkür- Güllühan ve Guseinova, 2021) mevcuttur. Bununla birlikte KKTC ve Türkiye

Cumhuriyeti'nin eğitim yönünden karşılaştırıldığı çalışmalar (Acemoğlu, 2006; Koç, 2021; Koruroğlu ve Başkan, 2013) mevcuttur. Türkiye Cumhuriyeti için uzun bir tarihsel geçmişe sahip olan; KKTC için KKTC Türk toplumunun gereksinimlerini giderecek şekilde yenilenen güncel hayat bilgisi öğretim programının incelenmesinin her iki ülke ve eşdeğeri çok az ülkede olan hayat bilgisi dersi açısından alana “katkı sağlayacağı düşünülmektedir.” Bu düşünceden hareketle bu araştırmanın temel amacı Kuzey Kıbrıs'ın kendi iç dinamiğini yansıtabilecek şekilde güncellenmiş olan KKTC 2016 hayat bilgisi öğretim programı ile Türkiye Cumhuriyeti 2018 hayat bilgisi öğretim programını öğretim programının temel öğeleri açısından karşılaştırmalı olarak analiz etmektir. Bu doğrultuda araştırmanın alt amaçları şu şekildedir;

Kuzey Kıbrıs 2016 ve Türkiye Cumhuriyeti 2018 hayat bilgisi öğretim programlarının;

1. Dayandıkları eğitim felsefeleri nelerdir?
2. Amaçları nelerdir?
3. İçerikleri nasıldır?
4. Temel becerileri ve değerlerine nasıl yer verilmiştir?
5. Öğrenme – öğretme süreçleri nasıldır?
6. Ölçme ve değerlendirme süreçleri nasıldır?

## Yöntem

### Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada “nitel araştırma yöntemi” kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, olay ve olguların doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya çıkarılması; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı nitel sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Öğretim programın “temel öğeleri açısından” her iki ülkenin öğretim programı karşılaştırmalı olarak betimlenmeye çalışılmıştır.

### Örneklem / Araştırma grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu “KKTC 2016 ve Türkiye Cumhuriyeti 2018 hayat bilgisi öğretim programları” oluşturmaktadır. KKTC hayat bilgisi öğretim programının çalışma grubuna seçilmesinde, Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programı gibi çağın getirdiği yeniliklerin programlara yansıtılması amacıyla güncellenebilir, yenilenebilir bir program olması temel ölçüt alınmıştır.

### Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerinin toplanmasında “doküman incelemesi” kullanılmıştır. KKTC hayat bilgisi öğretim programına “KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı” resmi web sitesinden; Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programına “Milli Eğitim Bakanlığı” resmi web sitesi” üzerinden erişilmiştir. Dokümanların orijinal ve güncel halinin kontrolü sağlandıktan sonra verilerin analizi aşamasına geçilmiştir.

### Verilerin Analizi

Bu araştırmanın verilerinin toplandığı dokümanlar olan 2016 KKTC ve 2018 Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programları öğretim programlarının “temel öğeleri olan “hedef; içerik; öğrenme- öğretme süreci; ölçme ve değerlendirme” boyutları temel alınarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda verilerin analizinde “betimsel analiz” kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'te (2016) de yer aldığı üzere betimsel analiz dört basamaktan oluşmaktadır;

1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma
2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi
3. Bulguların tanımlanması
4. Bulguların yorumlanması.

Bu çalışmada her iki ülkenin hayat bilgisi öğretim programı için öğretim programının temel öğeleri temelinde önceden belirlenen kategoriler oluşturularak bulgulara ulaşılmıştır.

Nitel araştırmalarda geçerlik güvenilirlik kavramları yerine inandırıcılık kullanılmaktadır (Krefting, 1991). Alan yazında nitel çalışmaların inandırıcılığı hususunda Guba ve Lincon (1986) tarafından “İnandırıcılık”, “aktarılabirlik”, “güvenilebilirlik”, “onaylanabilirlik” ölçütleri belirlenmiş ve nitel araştırmalarda araştırmanın güvenilebilirliğini bu ölçütlerin sağlayacağı ifade edilmiştir (aktaran Başkale, 2016). İnandırıcılık araştırmada ulaşılan sonuçların gerçeklik ile ne derece örtüşüğünü inceleyen, nitel çalışmaların iç geçerliliğini ifade eder. İnandırıcılığın sağlanması için alan yazında çeşitli teknikler (araştırma yönteminin iyi bilinmesi, etkileşimin uzun süre olması, sürekli gözlem, örnekleme türü, çeşitleme, tekrar görüşme, olumsuz durum analizi, katılımcıların yansızlığını destekleyen görüşmeler, araştırmacının deneyimi, meslektaş değerlendirmesi, fenomenin ayrıntılı biçimde betimlenmesi, kodlayıcılar arası güvenilirlik, önceki çalışmalarla yapılan karşılaştırmalar) mevcuttur (Arastaman, Öztürk-Fidan ve Fidan, 2018).

Bu araştırmada Miles ve Huberman (1994) “Kodlayıcılar arası güvenilirlik” ölçütü temel alınarak araştırmanın güvenilirliği hesaplanmıştır. Buna göre araştırmacıların kodlamaları ve ikinci bir Sınıf Eğitimi Alanında uzman öğretim üyesinin kodlamaları birbirleriyle karşılaştırılmış, araştırmacılar ve uzman arasındaki analizin uyum, “Güvenirlik= Uzlaşma Sayısı/ Uzlaşma Sayısı + Uzlaşmama Sayısı” formülüne göre hesaplanmıştır. Kodlayıcı güvenilirlik katsayısı ortalaması 0.99 çıktığından, bu çalışmada kullanılan veri toplama aracının analizi güvenilir olarak kabul edilmektedir.

### **Araştırma ve Yayın Etiği**

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

### **Etik Kurul İzni**

Çalışma kapsamında etik kurul iznine gerek yoktur.

### **Bulgular**

Bu bölümde araştırmanın alt amaçları çerçevesinde betimsel analiz sonucunda ulaşılan bulgulara verilmiştir.

### **Hayat bilgisi öğretim programlarının dayandıkları “eğitim felsefesi” açısından karşılaştırılması**

KKTC 2016 Hayat Bilgisi ve Türkiye Cumhuriyeti 2018 Hayat Bilgisi öğretim programının dayandıkları eğitim felsefesi açısından incelenmesi sonucu elde edilen bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

**Tablo 1.** Programların dayandıkları eğitim felsefeleri (KKTCMEB, 2016; MEB, 2018)

KKTC 2016 Hayat bilgisi öğretim programı felsefesi	Türkiye Cumhuriyeti 2018 Hayat bilgisi öğretim programı perspektifi
1 Eklektik yaklaşım	1 Güncel, çağın ihtiyaçlarına cevap veren

2	Yeniden kurmacı, ilerlemeci, Varoluşçu bir eğitim felsefesi	2	Değerler ve yetkinliklerle bütünleştirilmiş, teori ve pratik bütünlüğünde
---	--	---	---

Tablo 1’de yer alan veriler doğrultusunda KKTC 2016 hayat bilgisi öğretim programında eklektik bir yaklaşım benimsendiği, “yeniden kurmacı (reconstructionist), ilerlemeci (constructivist) ve varoluşçu eğitim felsefeleri” temelinde programın şekillendiği görülmektedir. 2016 KKTC hayat bilgisi öğretim programında programın gerekçesi başlığı altında eğitim programının eklektik yapısı ve her bir eğitim felsefesine gereksinim durumları açıklanmıştır. Buna karşın 2018 Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında programın eğitim felsefesinden söz edilmemiştir. Bu anlamda her iki ülkenin hayat bilgisi öğretim programı eğitim felsefesine programda yer verme açısından farklılık göstermektedir. 2018 Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında programın perspektifi başlığı yer almış ve dayandığı temeller açıklanmıştır. 2018 Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programının temelleri çağın getirdiği ihtiyaç ve gereksinimlere cevap veren, güncel, değer temelli, değer ve yetkinliklerle bütünleştirilmiş, teori ve pratik hayatı bir bütün olarak ele alan ilerlemeci perspektife sahiptir. Her iki ülkenin hayat bilgisi öğretim programında ilerlemeci eğitim felsefesine dayanan yönleri benzerlik göstermektedir.

#### **Hayat bilgisi öğretim programlarının “amaçları” açısından karşılaştırılması**

KKTC 2016 Hayat Bilgisi ve Türkiye Cumhuriyeti 2018 Hayat Bilgisi öğretim programının amaçlar açısından incelenmesi sonucu elde edilen bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

**Tablo 2.** Programların genel amaçları (KKTCMEB, 2016; MEB, 2018)

	<b>KKTC 2016 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Amaçları</b>		<b>Türkiye Cumhuriyeti 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Amaçları</b>
1	“Kendini tanıyan ve seven”	1	“Temel yaşam becerilerine sahip”
2	“Tehlike ve istismardan korunabilen”	2	“Kendini tanıyan”
3	“Sağlıklı ve düzenli yaşama alışkanlığı kazanmış”	3	“Sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren”
4	“İletişim becerileri gelişmiş”	4	“Yaşadığı toplumun değerlerini özümseyen”
5	“Çevresindeki olgu ve olayları gözlemleyen”	5	“Doğaya ve çevreye duyarlı”
6	“Duyarlı olan”	6	“Araştıran”
7	“Problem çözen”	7	“Üreten ve ülkesini seven bireyler”
8	“Sorumluluklarını bilen”		
9	“Etik ve estetik duygusu gelişmiş”		
10	“Tutumlu”		
11	“Ülkesini seven”		
12	“Haklarının farkında olan bireyler”		

Tablo 2'ye göre 2016 KKTC hayat bilgisi öğretim programının genel amacı 12 ayrı özel amaçla açıklanmıştır. Bu doğrultuda KKTC hayat bilgisi öğretim programının amacı “kendini tanıyan ve seven, her türlü tehlike ve istismardan kendini koruyabilen, sağlıklı ve düzenli yaşamı alışkanlık haline getirmiş, iletişim becerileri gelişmiş, çevresindeki olay ve olguları gözlemleyen ve duyarlı, problem çözebilen ve sorumluluk alabilen, etik ve estetik duyguları gelişmiş, tutumlu, ülkesini gönülden seven, haklarının farkında olan” bireyler yetiştirmektir. Türkiye Cumhuriyeti 2018 hayat bilgisi öğretim programının amacı 7 özel amaçla açıklanmıştır. Bunlar “temel yaşam becerilerine sahip, kendini tanıyan, sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren, yaşadığı toplumun değerlerini özümseyen, doğaya ve çevreye karşı duyarlı, araştıran ve üreten ve ülkesini seven bireyler” yetiştirmektir.

Her iki ülkenin hayat bilgisi öğretim programının amaçları çoğunlukla benzerdir. “Çevre ve doğaya saygı, öz farkındalık”, değer vurguları her iki programda öne çıkan ve benzer amaçlardır. KKTC hayat bilgisi öğretim programında “tehlike ve istismardan korunabilen bireyler yetiştirme” amacı, Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programının amaçlar kısmında ifade edilmemiştir. Bununla birlikte Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında “temel yaşam becerilerine sahip bireyler” amacı KKTC hayat bilgisi öğretim programında yer almamış; onunu yerine temel yaşam becerilerinden spesifik beceriler olan problem çözme, iletişim becerilerine sahip olma becerileri şeklinde belirtilmiştir.

KKTC hayat bilgisi öğretim programının yapısı “programın çıktısı ile öğrenme çıktısı arasındaki ilişkiyi” esas almış, öğrenme alanları çerçevesinde oluşmaktadır. “Şekil 1’de görüldüğü üzere KKTC hayat bilgisi öğretim programında” “Sınıf düzeyi, öğrenme alanı, program çıktı ilişkisi, öğrenme çıktıları, ara disiplinler, beceriler” “sırasına uygun şekilde düzenlenmiştir.”

DÜZEY: 1. SINIF						
1. ÖĞRENME ALANI: BİREYSEL GELİŞİM						
Program çıktı ilişkisi	İçerik	Öğrenme Çıktıları	Açıklama	Temel Kavramlar	Ara Disiplinler	Beceriler
PÇ. 1 PÇ. 2	Bireysel gelişim	1.1.1 Fiziksel ve duygusal özelliklerini açıklar	Fiziksel ve duygusal özelliklerini fark ederek kendini tanıması ve tanıtması üzerinde durulacak.  <ul style="list-style-type: none"> <li>Fiziksel özellikleri yönünden: Saç rengi, göz rengi, boy, kilo, cinsiyet, ayakkabı numarası vb.</li> <li>Duygusal özellikleri yönünden: Neşeli, hareketli, sessiz sakin, öfkeli, şakacı, uysal vb.</li> </ul>	Bedensel değişim Fiziksel değişim Duygu		Kişisel ve Sosyal Yetkinlik

Şekil 1. KKTC Hayat bilgisi öğretim programı (KKTCMEB, 2016).

Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programının yapısı ünite temelli bir yaklaşımlı “genel amaçlar, değerler, temel yaşam becerileri, ünite ve kazanım” şeklinde sunulmuştur. Şekil 2’de gösterildiği gibi kazanımlar programda kodlanmıştır.





**Şekil 2.** Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programı kazanım numaralandırılması (MEB, 2018).

Bu doğrultuda her iki ülkenin Hayat Bilgisi öğretim programının yapısının farklılıklar olduğu görülmektedir. KKTC hayat bilgisi öğretim programı öğrenme alanı temelli, Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programının ünite temelli bir yaklaşımı esas aldığı görülmektedir. Ayrıca KKTC hayat bilgisi öğretim programının program çıktı ve öğrenme çıktı ilişkisini öğretim programının çizelge formatına yansıttığı; Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programının program yapısını şema halinde kazanımları numaralandırma sistemi şeklinde sunduğu görülmektedir.

### Hayat bilgisi öğretim programlarının “içerik” açısından karşılaştırılması

KKTC hayat bilgisi ve Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programların içerik açısından incelenmesi sonucu elde edilen bulgulara Tablo 3’te yer verilmiştir.

**Tablo 3.** Programların içeriği (KKTCMEB, 2016; MEB, 2018)

KKTC hayat bilgisi öğretim programı içeriği			Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programı içeriği		
Öğrenme Alanları	Sınıf düzeyi	Öğrenme Çıktıları	Üniteler	Sınıf düzeyi	Kazanım Sayısı
Bireysel Gelişim	1. sınıf	13	Okulumuzda Hayat	1. sınıf	17
	2. sınıf	9		2. sınıf	11
	3. sınıf	7		3. sınıf	10
Sağlığım	1. sınıf	15	Evimizde Hayat	1. sınıf	7
	2. sınıf	18		2. sınıf	9
	3. sınıf	13		3. sınıf	8
Ben ve Doğa	1. sınıf	7	Sağlıklı Hayat	1. sınıf	7
	2. sınıf	12		2. sınıf	7
	3. sınıf	11		3. sınıf	5
Ben ve Toplum	1. sınıf	25	Güvenli Hayat	1. sınıf	7
	2. sınıf	23		2. sınıf	6
	3. sınıf	26		3. sınıf	7
			Ülkemizde Hayat	1. sınıf	7
				2. sınıf	8
				3. sınıf	9

	Doğada Hayat	1. sınıf	8
		2.sınıf	9
		3.sınıf	6
<b>Toplam</b>	<b>179</b>		<b>148</b>

Tablo 3'e göre KKTC hayat bilgisi öğretim programında, programın yapısı öğrenme alanları temelinde; Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında üniteler çerçevesinde şekillenmiştir. KKTC hayat bilgisi öğretim programı 4 öğrenme alanı yer alırken; Türkiye Cumhuriyeti Hayat Bilgisi öğretim programında 6 ünite yer almıştır. Bununla birlikte KKTC hayat bilgisi öğretim programında toplam öğrenme çıktısı 179; Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında toplam kazanım sayısı 148'dir.

KKTC hayat Bilgisi öğretim programı öğrenme alanları içerisinde en çok öğrenme çıktısına sahip olan öğrenme alanı "Ben ve Toplum" dur. Onu sırasıyla "Sağlığım", "Ben ve Doğa", "Bireysel Gelişimim" öğrenme alanları izlemiştir. Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında üniteler arasında en çok kazanım sayısına sahip ünite "Okulumuzda Hayat" ünitesidir. Onu sırasıyla "Evimizde Hayat", "Ülkemizde Hayat", "Doğada Hayat ve Güvenli Hayat" üniteleri izlemiştir. Bu doğrultuda her iki ülkenin öğretim programları hayat bilgisi dersinin programın yapısı, öğrenme alanı, ünite ve kazanım sayısı açısından farklılıklar gösterdiği görülmektedir.

Sınıf düzeyine göre kazanım sayılarına bakıldığında Kuzey Kıbrıs'ta hayat bilgisi dersinde 1. sınıf düzeyinde 60 öğrenme çıktısı yer alırken; Türkiye Cumhuriyeti 1. sınıfta 53 kazanım sayısı mevcuttur. Kuzey Kıbrıs'ta 2. sınıfta 62 öğrenme çıktısı yer alırken; Türkiye Cumhuriyeti 2. sınıfta 50 kazanım sayısı; Kuzey Kıbrıs'ta 3. sınıfta 57 öğrenme çıktısı yer alırken; Türkiye Cumhuriyeti 3. sınıfta 45 kazanım sayısı mevcuttur. Her iki ülkenin sınıf düzeyinde kazanım sayılarında farklılıklar vardır. Bununla birlikte, sınıf düzeyinde her iki ülkenin kazanım sayılarında azalma sayısı da paralellik göstermemiştir. KKTC hayat bilgisi öğretim programının en fazla öğrenme çıktısına sahip sınıf düzeyi 2. sınıf olurken; Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında en fazla kazanım sayısına sahip sınıf seviyesi 1. sınıftır. Ayrıca her iki ülkenin kazanım sayısı en az olan sınıf düzeyinin 3. sınıf olduğu görülmektedir.

#### **Hayat bilgisi öğretim programlarının "beceriler ve değerler" açısından karşılaştırılması**

KKTC 2016 hayat bilgisi ve Türkiye Cumhuriyeti 2018 hayat bilgisi öğretim programının temel beceriler açısından incelenmesi sonucu elde edilen bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

**Tablo 4.** Programlarda yer alan beceriler (KKTCMEB, 2016; MEB, 2018)

KKTC 2016 hayat bilgisi öğretim programında temel beceriler	Türkiye Cumhuriyeti 2018 hayat bilgisi öğretim programının temel yaşam becerileri
1 "Okuryazarlık"	1 "Araştırma"
2 "İletişim ve Bilgi Teknolojileri Yeterliği"	2 "Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma"
3 "Girişimcilik"	3 "Değişim ve Sürekliliği Algılama"
4 "Problem Çözme"	4 "Dengeli Beslenme"
5 "Kişisel ve Sosyal Yetkinlik"	5 "Doğayı Koruma"
6 "Eleştirel ve Yaratıcı Düşünme"	6 "Girişimcilik"
7 "İşbirliği"	7 "Gözlem"
	8 "İletişim"



9	“İş Birliği”
10	“Karar Verme”
11	“Kariyer Bilinci Geliştirme”
12	“Kaynakların Kullanımı”
13	“Kendini Koruma”
14	“Kendini Tanıma”
15	“Kişisel Bakım”
16	“Kurallara Uyuma”
17	“Mekânı Algılama”
18	“Millî ve Kültürel Değerleri Tanıma”
19	“Öz Yönetim”
20	“Sağlığını Koruma”
21	“Sorun Çözme”
22	“Sosyal Katılım”
23	“Zaman Yönetimi”

Tablo 4’e göre KKTC hayat bilgisi öğretim programında başat beceriler başlığı altında 7 temel beceri yer almışken; Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında temel yaşama becerileri başlığı altında 23 beceri yer almıştır. KKTC “hayat bilgisi öğretim programında yer alan becerileri “21. yüzyıl becerileri” çerçevesinde şekillenmişken; Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında yaşam becerilerinin içinde “21. yüzyıl becerileri” ve hayat bilgisi dersine özgü beceriler çerçevesinde şekillenmiştir.

KKTC 2016 hayat bilgisi ve Türkiye Cumhuriyeti 2018 hayat bilgisi öğretim programının değerler açısından incelenmesi sonucu elde edilen bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

**Tablo 5.** Programlarda yer alan değerler (KKTCMEB, 2016; MEB, 2018)

KKTC 2016 hayat bilgisi öğretim programındaki değerler		Türkiye Cumhuriyeti 2018 hayat bilgisi öğretim programındaki değerler	
1	“İyi niyet”	1	“Adalet”
2	“Dürüstlük”	2	“Dostluk”
3	“Saygılı olmak”	3	“Dürüstlük”
4	“Demokrat”	4	“Öz denetim”
5	“Anlayışlı”	5	“Sabır”
6	“Özgüven”	6	“Saygı”
7	“Özdeğer”	7	“Sevgi”
8	“Özsaygı”	8	“Sorumluluk”
9	“Güvenilir”	9	“Vatanseverlik”
10	“Farklılıkları saygılı olmak”	10	“Yardımsızlık”
11	“Ülkesine gönülden bağlı olmak”		
12	“Erdemli”		

Tablo 5'e göre KKTC 2016 hayat bilgisi öğretim programındaki değerler ayrı bir başlık altında sunulmuşken; Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programındaki değerler ayrı bir başlık altında açıklanmıştır. "KKTC hayat bilgisi öğretim programında amaçlar kısmında toplam 12 değere yer verilmişken; Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında 10 kök değere yer verilmiştir. Genel olarak her iki ülkenin hayat bilgisi öğretim programında yer alan değerler benzerlik göstermektedir; fakat "özgüven, özsaygı, öz değer, demokrat, farklılıklara saygılı, erdemli" değerleri KKTC hayat bilgisi öğretim programında yer alırken; "adalet ve sabır değeri" Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında yer almıştır.

### **Hayat bilgisi öğretim programlarının "öğrenme-öğretme süreci" açısından karşılaştırılması**

KKTC 2016 hayat bilgisi ve Türkiye Cumhuriyeti 2018 "hayat bilgisi öğretim programının öğrenme- öğretme süreci açısından incelenmesi sonucu" elde edilen bulgular "Tablo 6'da sunulmuştur."

**Tablo 6.** Programların öğrenme- öğretme süreci (KKTCMEB, 2016; MEB, 2018)

<b>KKTC2016 hayat bilgisi öğretim programı öğrenme – öğretme süreci</b>	<b>Türkiye Cumhuriyeti 2018 hayat bilgisi öğretim programı öğrenme- öğretme süreci</b>
1 "Öğrenci merkezli / "öğrenmeyi öğrenme"	1 "Öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel özellikleri ile bireysel farklılıklarının dikkate alındığı"
2 "Çok kanallı, teknolojiyi kullanabilen, teknolojiyi bilgiye erişim aracı olarak kullanabilecekleri öğrenme ortamları"	2 "Öğrenci merkezli, aktif katılımcı"
3 "Çeşitli kaynaklardan bilgiye ulaşabilecekleri, bilgiyi günlük yaşama transfer edebilecekleri"	3 Etkinliklerin okul içi dışı uygulamalarla desteklenmesi. Sözlü tarih, doğa vb. gibi.
4 "Her öğrencinin bireysel farklılığının dikkate alındığı"	4 "Etkinliklerin okul ile yaşam arasında bir bağlantı oluşturması"
5 Öğrenci aktif katılımcı, işbirliği ve takım çalışması ağırlıklı	5 "Kazanımların temel yaşam becerilerinin ve değerlerin bütünleştirilerek kazandırılması"
6 "Kubaşık Öğrenme (İşbirlikli Öğrenme), Probleme Dayalı Öğrenme, Beyin Temelli Öğrenme, Proje Tabanlı Öğrenme, Çoklu Zekâ Kuramı"	6 "Etik konulara dikkat ederek öğretim materyallerinin kullanıldığı"

Tablo 6'ya göre KKTC hayat bilgisi öğretim programında öğrenme "öğretme süreci" öğrenmeyi öğrenme temel olarak öğrenciyi merkeze alan, çağın gerekli kıldığı bilgi ve becerileri edinmek için çok kanallı ve iletişim teknolojilerini öğretim sürecinde kullanabilen, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alan, gerçek yaşam temelli, bilginin öğrenci tarafından aktif olarak kullanabildiği dolayısıyla öğrencinin aktif katılımcı olduğu, iş birliği ve takım çalışması ağırlıklı bir öğrenme-öğretim süreci betimlenmiştir. Bununla birlikte aktif öğrenme yaklaşımların derste işe koşulmasına önemli vurgu yapılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında öğrenci merkezli, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel farklılıklarını dikkate alan, her bir kazanımın temel yaşam becerileri, değer ve yetkinliklerle bütünleştirilerek, okul içi ve dışı etkinliklere ağırlık verilerek öğrencilerin okul ile yaşam arasında bir bağlantı kurabilmesini amaçlayan öğrencilerin bizzat aktif katılımcı oldukları, materyal kullandıkları bir öğrenme ve öğretme süreci

ifade edilmiştir. Bu doğrultuda her iki ülkenin öğretim programında ilerlemecilik felsefesinin öğrenme öğretme sürecine yansıtıldığı ve benzer olduğu söylenebilir. Bununla birlikte öğrenme öğretme sürecindeki farklılığın Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında değer ve yetkinlik bütünleştirilmesinin her bir kazanıma yansıtılması ifadesidir.

### **Hayat bilgisi öğretim programlarının “ölçme ve değerlendirme süreci” açısından karşılaştırılması**

KKTC 2016 hayat bilgisi ve Türkiye Cumhuriyeti 2018 hayat bilgisi öğretim programının “ölçme ve değerlendirme süreci” açısından incelenmesi sonucu elde edilen bulgular Tablo 7’de gösterilmiştir.

**Tablo 7.** Programların ölçme ve değerlendirme süreci (KKTCMEB, 2016; MEB, 2018)

<b>KKTC 2016 hayat bilgisi öğretim programı ölçme ve değerlendirme süreci</b>	<b>Türkiye Cumhuriyeti 2018 hayat bilgisi öğretim programı ölçme ve değerlendirme süreci</b>
<b>1</b> “Ürün ve süreç değerlendirmesi”	<b>1</b> “Süreç değerlendirmesi”
<b>2</b> “Esnek, alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşımları”	<b>2</b> “Çok odaklı ve esnek”

KKTC hayat bilgisi öğretim programında “ölçme ve değerlendirme süreci” programın felsefesi ve amaçları ve öğrenme öğretme süreci paralelinde şekillenmiştir. KKTC hayat bilgisi öğretim programında sadece ürünün değil, sürecin de değerlendirildiği; esnek, her öğrencinin bireysel olmasının varsayılması ve “alternatif ölçme ve değerlendirme” yaklaşımlarının benimsendiği bir ölçme değerlendirme süreci ifade edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programı ile KKTC hayat bilgisi öğretim programı çoğunlukla benzerlik göstermiş; süreç değerlendirmesini esas alan, çok odaklı ve esnek bir ölçme değerlendirme süreci açıklanmıştır.

### **Tartışma ve Sonuç**

KKTC 2016 ve Türkiye Cumhuriyeti 2018 Hayat Bilgisi öğretim programlarının incelendiği bu çalışmada, her iki ülkenin öğretim programları benzer ve farklı yönlerinin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmanın “ilk alt amacı” olan her iki ülkenin öğretim programlarının dayandıkları felsefe ile ilgili edinilen bulgulara göre, KKTC hayat bilgisi öğretim programının Temel Eğitim Öğretim Programının ışığında “eklektik bir yaklaşımla ilerlemecilik, yeniden kurmacılık ve varoluşçu eğitim felsefesinde” şekillendiği sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında özel bir başlık altında eğitim felsefesinden söz edilmemiş olduğu; hayat bilgisi öğretim programının perspektifinin sunulduğu, bu perspektifin de ilerlemecilik olduğu görülmüştür. Bu minvalde, her iki ülkenin öğretim programının eğitim felsefesi veya perspektifi açısından benzerlik gösterdiği açık olmakla birlikte; KKTC hayat bilgisi öğretim programında bunun daha açık bir şekilde ifade edildiği söylenebilir. Bu durumun nedeni KKTC ülkesinin tarihsel geçmişinin çok yeni olması ve eğitim programlarını Türkiye Cumhuriyeti’nden ayrı fakat bağlantılı bir şekilde Kuzey Kıbrıs’ın ihtiyaç ve gereksinim duyduğu şekilde oluşturma hedefi olabilir. Araştırmanın bu bulgusu sonucu oluşan varsayımlar Mertkan-Özünü’nün (2007) çalışmasında KKTC eğitim politikalarındaki ikilemlerin eğitim sistemine olumlu yansımadağı bulgusunu desteklemektedir.

Araştırmanın “ikinci alt amacı” olan her iki ülkenin hayat bilgisi öğretim programı açısından karşılaştırıldığı bulgulara göre; genel olarak KKTC ve Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programının temel amaçlarının benzer olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuç beklenen bir sonuçtur çünkü KKTCMEB (2018) programında ders öğretim programları hazırlanırken Türkiye Cumhuriyeti’nde yer alan derslerden esinlendiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, amaçlar kısmında

farklılık gösteren bulgular KKTC hayat bilgisi öğretim programında yer verilen “tehlike ve istismardan korunabilen” bireyler yetiştirme amacının Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Altan’ın (2018) hayat bilgisi dersi “Güvenli Hayat” adlı üniteye yer alan psikolojik, fiziksel ve cinsel çocuk istismarının kazanımlara yansıtılmadığı bulgusuyla paralellik göstermektedir.

Araştırmanın “üçüncü alt amacı” olan KKTC ve Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programlarının içerik açısından karşılaştırıldığı bulguların sonuçlarına göre; KKTC hayat bilgisi öğretim programının program çıktısı – öğrenme çıktısı temelinde; Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programının ünite esasına dayandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca KKTC hayat bilgisi öğretim programının öğrenme çıktı sayısının; Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi kazanım sayısına göre daha fazla olduğu, bunu sınıf düzeyi kazanım sayısında da farklılaştığı görülmüştür. Bu durumun nedeni her iki ülkenin program yapısının temelinde vurgulanan farklılıkların olması olabileceği gibi önerilen ders saati süresiyle de ilişkili olabilir. Nitekim KKTC’de haftalık okutulan ders saati “1,2 ve 3.sınıf düzeyi için 5’er saat” olarak belirlenmiş; Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi ilkökul 1,2.sınıf seviyesinde ünite bazında toplam 144 ders saati, 3.sınıfta 106 ders saati olarak değişkenlik göstermiştir (KKTCMEB, 2016; MEB, 2018). Kazanımlarda sayısal farklılıkların olmasının yanında her iki programın sarmal içeriğe sahip oluşu benzer yönleridir.

Araştırmanın “dördüncü alt amacı” olan her iki ülkenin öğretim programlarının temel becerileri ve değerler açısından karşılaştırılması sonucu elde edilen bulgulara göre KKTC hayat bilgisi öğretim programının 21.yüzyıl becerilerine yer verildiği; Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında temel yaşam becerileri başlığı altında sunulduğu bulgularına ulaşılmıştır. KKTC hayat bilgisi öğretim programında 21.yüzyıl becerilerine yer vermesi ülkenin “bilşim adası” olma hedefi paraleline hizmet etme olabilir. Nitekim araştırmanın bu bulgusu alan yazında Kanbul ve Uzunboyulu’nun (2017) çalışmalarında elde ettikleri ilk, orta ve lise öğretimine her branşta teknolojinin entegre edilmesi gerekliliği bulgusunu desteklemektedir. Bununla birlikte Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında hayat bilgisi dersine özgü becerilere sıklıkla yer verildiği; Kuzey Kıbrıs’ın hayat bilgisi öğretim programının bu yönden zayıf kaldığı görülmüştür. Değerler açısından incelendiğinde her iki ülkenin hayat bilgisi öğretim programının benzer nitelikte olduğu; farklılıkların “demokrat, farklılıklara saygı, erdem ve öz değer” değerlerinin KKTC öğretim programında yer verildiği; “adalet ve sabır” değerlerinin ise Türkiye Cumhuriyeti hayat bilgisi öğretim programında yer verildiği bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulgular sonucunda KKTC hayat bilgisi öğretim programının çok kültürlülük ve kişisel değerleri ön plana çıkardığını söyleyebiliriz. Bu bulgu Angelides ve diğerlerinin (2004) çalışmalarında KKTC eğitim sisteminin çok kültürlü bir çerçevede sunulduğu düşüncesiyle paraleldir. Ayrıca Hajisoteriou ve Angelides (2015) yaptıkları çalışmada Kıbrıs okullarında çok kültürlülüğün duyarlılık ve işbirliği şeklinde algılandığını ifade etmişlerdir.

Araştırmanın “beşinci alt amacı” olan her iki ülkenin hayat bilgisi öğretim programlarının öğrenme öğretme süreci açısından karşılaştırılması sonucu elde edilen sonuçlara göre ülkelerin benzer öğrenme öğretme süreci betimledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu benzerlik her iki ülkenin öğretim programlarının ilerlemeci eğitim felsefesini takip ettiği yönü ve programlarında bireysel farklılıkları dikkate aldıklarını ifade etmelerinden kaynaklı olabilir. Öğretim programının bir resmini çizen bu çalışmanın bu bulgusundaki teorik bilginin uygulamadaki etkisinin incelendiği Brown ve Michaelides (2011) alan yazın çalışmaların Kıbrıs öğretmenlerinin “alternatif değerlendirme” anlayışlarının çok farklı olmadığı görüşüyle çelişmektedir. Bu çelişkinin nedeni Kıbrıs’ın iyileştirici eğitim reformlarından önce yapılmış bir çalışma olması ve karşılaştırmanın Yeni Zelanda gibi gelişmiş köklü ve sağlam eğitim sistemini uygulayan öğretmenlerle yapılması olabilir.

Sonuç olarak, 2018 hayat bilgisi öğretim programlarının öğretim programının temel öğeleri açısından incelendiği bu çalışmada her iki ülkenin öğretim programlarının “amaç, öğrenme öğretme süreci ve ölçme ve değerlendirme açısından” benzerlikler gösterdiği; eğitim felsefesi açısından Kuzey Kıbrıs’ın daha açık bir şekilde programa felsefeleri yansıttığı görülmüştür. Ayrıca programda değerlerin çok kültürlülük temelinde evrensel içerikte olduğu da görülmüştür. Bu sonuçlardan hareketle ortak geçmişin milli ve kültürel paydaşları olan KKTC ve Türkiye Cumhuriyeti, genç bir ülke olan Kuzey Kıbrıs’ın eğitim dünyasında kararlı ve dinamik adımlarla ilerlemesi için iletişim içinde olmalıdırlar. Nitekim Dağlı (2013) çalışmasında Kuzey Kıbrıs’ın Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa gelişmiş eğitim sistemine ulaşabilmesi için daha fazla eğitim çalışmalarının yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

Bu araştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde her iki ülkenin Hayat Bilgisi öğretim programları ile ilgili şunlar söylenebilir;

KKTC hayat bilgisi öğretim programı sağlam ve ülkenin geleceğine odaklanmış eğitim sistemlerini benimsemiş, bu hareketle öğretim programlarını oluşturma gerekçesi sunmuştur. Hayat Bilgisi dersi çocuğa hangi çevrede yaşıyorsa o ilk çevreye uyum sağlayabilecek bilgi, beceri ve değerleri aktarmayı misyon edinmiş bir ders olarak, KKTC öğretim programında beceriler kısmının 21.yüzyıl becerilerine yer verilmesi doğru ve gerekli bir amaçtır, fakat yeterli değildir, çünkü hayat bilgisi dersi ilköğretimde temel bir ders olduğundan hayat bilgisi dersine özgü becerilere öğretim programında daha açık bir şekilde yer verilmelidir. Bununla birlikte hayat bilgisi dersinin geçirdiği yenilikler ve değişiklikler bakımından uzun ve deneyimli bir geçmişe sahip Türkiye Cumhuriyeti’nin öğretim programı ile genç bir ülke olan Kuzey Kıbrıs’ın hayat bilgisi öğretim programlarının uygulamalardaki benzer ve farklılıkları, güçlü ve zayıf yönlerini ortaya çıkarabilecek uygulama çalışmalarının yapılması her iki ülkenin hayat bilgisi dersinin geleceğini olumlu ve iyileştirebilir yönde değişikliklerin oluşmasına yardımcı olacaktır.

### **Araştırma ve Yayın Etiği**

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

### **Etik Kurul İzni**

Çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir

### **Yazarların Katkı Oranı**

Yazarların katkı oranları (1. yazar %55, 2. yazar %45) şeklindedir.

### **Çıkar Çatışması**

Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

## **Kaynakça**

- Acemoğlu, Y. (2006). *KKTC Türk Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti’ndeki güzel sanatlar liselerinde okutulan piyano dersi öğretim programlarının karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi. Bursa.
- Altan, B. A. (2018). Examination of primary education teachers’ opinions on child abuse in life science course objectives Hayat bilgisi dersi kazanımlarında çocuk istismarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(2), 1033-1048.

- Angelides, P., Stylianou, T., & Leigh, J. (2004). Kıbrıs'ta çok kültürlü eğitim: çok kültürlü asimilasyon potası mı?. *Kültürlerarası Eğitim*, 15(3), 307-315.
- Arastaman, G., Öztürk-Fidan, İ., & Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Baysal, Z. N., Tezcan, Ö., & Araç, K. E. (2018). Türkiye Cumhuriyeti ve Almanya-Hamburg hayat bilgisi dersinin karşılaştırılması: Genel bir bakış. *Journal of Theoretical Educational Science*, 11(1), 117-134.
- Brown, G. T. L., & Michaelides, M. P. (2011). Ecological rationality in teachers' conceptions of assessment across samples from Cyprus and New Zealand. *European Journal of Psychology of Education*, 26(3), 319-337.
- Dağlı, G. (2013). A Comparative Case Study: Opinions of ministry of education, teachers, parents, and managers of union about education reforms in North Cyprus. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 13(1), 131-135.
- Hajisoteriou, C., & Angelides, P. (2015). Listening to children's voices on inter cultural education policy and practice. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 28(1), 112-130.
- Kanbul, S., & Uzunboylu, H. (2017). Importance of coding education and robotic applications for achieving 21st-century skills in North Cyprus. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 12(1), 130- 140.
- Koç, A. (2021). Kıbrıs ve Türkiye Cumhuriyeti din kültürü ve ahlak bilgisi (4-8. Sınıf) ders kitaplarındaki görsellerin karşılaştırmalı değerlendirilmesi. *OMUIFD: Ondokuz Mayıs University Review of the Faculty of Divinity*, 50, 363-393.
- Koruroğlu, A., & Başkan, G.A. (2013). Türkiye Cumhuriyeti ve KKTC 'nde tarih eğitimine genel bir bakış. *Procedia-Sosyal ve Davranış Bilimleri*, 89, 786-791.
- Krefting, L. (1991). Rigor in qualitative research: The assessment of trustworthiness. *The American Journal of Occupational Therapy*, 45 (3), 214-222.
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı [KKTCMEB] (2005). *Kıbrıs Türk eğitim sistemi*. Lefkoşa.
- KKTC Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı [KKTCMEB] (2016). *Kıbrıs Türk eğitim sistemi*. Lefkoşa.
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı [KKTCMEB] (2018). *Kıbrıs Türk eğitim sistemi*. Lefkoşa.
- Mertkan-Özünlü, S. (2007). Kuzey Kıbrıs'ta eğitim politikası bağlamında nitel görüşme hakkında yansıtıcı açıklamalar. *Nitel Araştırma*, 7(4), 447-459.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An expanded source book: qualitative data analysis* (Second edition). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), (2018). *Hayat bilgisi öğretim programı*. Milli Eğitim Yay.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat ve sosyal bilgiler öğretimi öğretmen kılavuzu*. Anı Yayıncılık.



Ütkür-Güllühan, N.,& Guseinova, E. (2021). Hayat bilgisi dersi öğretim program ve ders kitapları: Türkiye Cumhuriyeti ve Rusya karşılaştırması. *Journal of Qualitative Research in Education*, 28, 79-99. doi: 10.14689/enad.28.4

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (10. Baskı). Seçkin Yayıncılık.